

Tong-Ke-Cse János

Ez volt a neve annak a bátor kínai papnak, akinek szavairól hírt kaptunk, valamikor 1950 táján. Endrey Mihály, az Actio Catholica püspöke, azt mondta róla, hogy az egész csak novella – de akkor már a magyar püspököket térdre kényszerítette Rákosi Mátyás. Mi azonban hittük, hogy valóság. Az a különös, hogy semmire sem emlékszem Tong-Ke-Cse János szövegeiből, csak arra, hogy lelkesedtünk érte; azt mondta, ami az akkori nehéz és szép időkben a mi szívünkben is élt.

Álmodom. Tong-Ke-Cse János nem lett a kínai egyházüldözés halottja, hanem megszökött börtönéből, valamikor 1960 körül. Természetesen Rómába ment, XXIII. János bíborossá kreálta, s a konklávé 1963-ban őt választja meg XXIII. János utódjának. XXIV. János lesz az új pápa neve. Casaroli és kúriai társai legnagyobb meglepetésére Jézust idézve mondja: Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak, és boldogok, akiket üldöznek az istenektetszés miatt, mert övéké a mennyek országa. Casaroli ebből érti, hogy új foglalkozás után nézhet, mert a Vatikánnak immár nincs keleti politikája, a pápa sorsukra hagyja az üldözötteket. Sorsukra, mert Kínában szerzett tapasztalatai alapján jól tudja, hogy az egyház élete nem azon fordul, hogy a Püspöki Kongregáció biztosítja-e valakik számára a püspökké szentelést.

Annak következtében álmodozom minderről, mert elolvastam Msgr. Mészáros Tibor könyvét: **A száműzött bíboros szolgálatában** – Mindszenty József titkárának napi jegyzetei (1972-1975). Megjelent a Lámpás kiadónál: Abaliget 2000. A könyv ajánlása: „Sorstársaimnak, a meghurcolt, börtönviselt – mára elfelejtett – magyar papok és szerzetesek emlékére. M. A. T.”

A közel 700 oldalas könyv lebilincselő olvasmány. Szépirodalmi teljesítmény is. Két gondolat áll benne egymással szemben: a Vatikán keleti politikája és Mindszenty bíboros életútja. A Vatikán püspökökkel akarja ellátni a magyar katolikus egyházat, Mindszenty pedig kezét sem hajlandó fogni a kommunista rendszer bizalmát élvező Íjjas érsekkel, a magyar katolikus püspöki konferencia elnökével, amikor Rómában találkoznak egymással.

Folytatom az álmodozást. Ha Tong-Ke-Cse János a pápa, akkor Mészáros Tibornak nem kell mára már elfelejtett papokra és szerzetesekre emlékeznie, mert Tong-Ke-Cse János egyháza nem felejt, hanem imádkozva emlékezik a maga vértanúira, hitvallóira. Kérdezem: ha Tong-Ke-Cse János ily módon sorsukra hagyja az üldözötteket, akkor mi lett volna azokból, akik a Vatikán keleti politikájának közbenjövete nélkül harcolták volna tovább harcaikat? Mi lett volna pl. Magyarországon, és mi lett volna a Bokorból? Volna-e Bokor, s milyen lenne az mára, 2000-re?

Az ilyesfajta álmodozások – ha egyáltalán van értelmük – egyebekben nem rugaszkodnak el a valóság talajától. Azaz minden úgy történik a

nagyvilágban, ahogy történik. Csak annyi a különbség, hogy hiányzik belőle a Vatikán keleti politikája.

Személyes élményekkel hozakodom elő. 1952 nyarán kerülök a nagy süllyesztőbe. A politikai foglyok, akik között vagyok, tudják, hogy elnökválasztásra készül Amerika: "Eisenhower a mi haverünk" – mondják reménykedve. Nekem közömbös Eisenhower. De esztendőt sem raboskodom, s a temetőkocsma felénk fordított hangszóróiból megtudom, hogy Nagy Imre meg tudta buktatni Rákosit, mert a nagy Sztalin immár halott. Ez még nem jelent változást az egyház életében, de ha mi rabpapok is az egyház vagyunk, akkor mégis csak jelent valamit, mert a kínzó szerszámokat raktárba viszik, s nincs tovább „vasba-húzás” szombat délutáni szórakozásnak, amikor is a vasba húzottak üvöltése adja a zárkákban levőknek a hétfégi szabadidőműsort. Újabb három év, és kitör a forradalom, és kiszabadulunk börtönünkől. Igaz, hogy a forradalom leverése után visszaviszik azokat, akik nem disszidáltak. Az is igaz, hogy Grösz érsek – a Vatikán minden keleti politikája nélkül is – belépteti 1957 elején az egyházmegyék vezetőit a Békepapi mozgalomba, melynek a püspökök ezután hivatalból alelnökei lesznek.

Közben a rabpapok ülnek tovább. De azért a forradalom mégis csak megtörtént, s annak van némi hatása a szocialista törvényesség tekintetében. Balogh páter fel is keresi Nezvál igazságügy minisztert. A miniszter azzal fogadja őt, hogy úgy is tudja, mivel jön. Hát azzal jön Balogh páter – aki úgy simult az eltelt évek alatt a rendszerhez, hogy jöhetett –, hogy mi van a Bulányi-üggyel. Mert hát ez a kisközösségesdi 56 nyara óta csak a gyülekezési joggal való visszaélésnek számít a magyar joggyakorlatban, s annak felső büntethetőségi határa mindössze két év. Már pedig a Bulányi-ügy nem disszidált tagjai immár a háromszorosát is leülték a felső határnak, és ideje volna rendezni ezt a szocialista törvényteleniséget. Minek következtében 1960 decemberében szabadlábba helyezik Éva nénit, Sigmond Ernőt, Juhász Miklóst, meg még engem is. Szegény rabok szabadulnak. Némelyikük elhelyezkedik a jászberényi úti ócskavas telepen, ahol megmondják neki, hogy tudják, kicsoda, de ha jól töri, préseli a vasat, meglesz a pénze, és itt ellehet, nem bántja senki. Ráadásul üzen neki egy másik békepap – nem a Balogh páter –, hanem az óbudai plébános: vasárnaponként az óbudai temető kápolnában szívesen lát engem: a 9-es misén gyóntathatok, a féltizenegyeset meg mondhatom én és prédikálhatok is. Ebédre az óbudai plébániára vagyok hivatalos és Magos Miklós plébános biztosít, hogy egészen nyugodtan csinálhatom a temető kápolnát, nem lesz belőle semmi baj. (Mécs Laci bácsi is ott él, öreg rabtársam. Félre hív és suttogva mondja, hogy az ebéd során nehogy mondjak ám valamit.) De hát nekem 1951. nov. 30-i hatállyal megvonták papi működési engedélyemet, mint minden kereten kívül maradt szerzetesnek! Nem számít! Az akkor volt, Rákosi idején. Most már a puha diktatúra felé haladunk. Még ez év szeptemberében át is igazolok Bandi

bácsihoz Pécelre. Reggel 6-tól este 6-ig ott töltöm a vasárnapot, olykor még hétköznapokon is megfordulok nála. Senki se szól semmit érte. – Így éltünk Pannóniában a kommunista kemény diktatúra első húsz esztendejében, a Vatikán keleti politikájának minden támogatása, segítsége nélkül.

Érdekes volt a békepapok viselkedése: nem voltak ellenségesek. Balogh páter, Magas Miklós magatartásán is az látszott, hogy békepapi mivoltukat igyekeztek jóra is használni, ahol tudtak segítettek. Legalább is én ezt tapasztaltam. A Vatikánnak az eseményekbe bekapcsolódása előtt bizonytalan volt a lelkiismeretük.

Letelt a 20 év, és 1964 őszén a Vatikán részleges megállapodást köt a pártállammal. A papok egy része még börtönben, Badalik és Péteri püspök internálva. Kapunk öt új püspököt: Ijjas, Cserháti, Bánk, Kovács Sándor és Bárd. A puha diktatúra nem bánt bennünket, csak figyel, fényképez, beszervez, de aki áll a lábán és dolgozik, azzal szemben tehetetlennek bizonyul. Az évtized végére újra vannak a Bokornak csoportjai, megindulnak a lelkigyakorlatok, s már is a 70-es években vagyunk. Nem visz el senkit az ávó. A lelkigyakorlatokat nem is zavarják szét. Helyette csak értesítik a Vatikán keleti politikája által nyert püspökeinket, hogy mit csinálunk a plébániákon. A püspökök pedig kiküldik helynökeiket, irodaigazgatójukat, hogy közöljék a plébánosokkal és lelkigyakorlatozókkal, hogy tilos, amit csinálnak. Nem törődnek vele. Ilyen erőtlen a trón és oltár megújult szövetsége? Várjuk ki a végét. 1976-ig tart csak a jóvilág.

1952-ben kezdődik a kisközösségek kálváriája. Addig tartott a hierarchia térdre kényszerítése: Mindszenty-per, 50-es oktrojált megegyezés, Grósz-per, s a hatalom átvevése az aulákban. Rákosi gyorsan dolgozott, és élt még Sztalin is. Most egy kicsit lassabban mennek a dolgok. Hiában van már meg 1964-ben a részleges megállapodás s az új püspökök szentelése, Mindszenty még él. A budapesti amerikai követségen. El kell távolítani onnan. VI. Pál ki is hívja őt az országból, de csak 1971-ben sikerül őt hazájából kituszkolni. Nem akar meghalni. A pápa várna, de 1974-re meg kell fosztania érseki székétől – így kívánja Budapest, no meg a keleti politika is. De a makacs öreg úr nem mond le. Tartja magát VI. Pál még 1971-ben, kijövésekor adott szavához: Te vagy Esztergom érseke, és az is maradsz. Ki kell várni a halálát. Ekkor már 1975-öt írunk. Utána félévvel betöltik az esztergomi érseki székét a 1972-ben püspökké szentelt, a Vatikán keleti politikája alapján a rendszer által engedélyezetten szentelt Lékai Lászlóval, s kezdődhetik (nem a kisközösségek, nem, csak) a Bokor kálváriája. De nem feledhetjük: egyetlen ember, Mindszenty József keménysége biztosította a kisközösségek életének az első viszonylag nyugodt négy esztendőt: 48-tól 52-ig, s később ennek háromszorosát: 64-től 76-ig. Az ő személyes áldozata biztosította, és nem a Vatikán keleti politikája.

Bai Lászlónak, az AEH katolikus főosztályának vezetőjének 1976 szept. 28-án kelt TÜK-írása, megfújja a harsonát: Bulányi szervezkedése

„elsősorban teológiai tévelygésen és a hierarchiával szembenálláson alapul, nem irányul direkt módon az államhatalom ellen”. Lékai megpróbál kitérni a rá kiosztott feladat elől. A piarista renden keresztül megpróbálja Bulányit kihívni az országból. Nem sikerül. 1982-re teológiai tévelygései miatt elítéli a magyar katolikus püspöki konferencia, megvonja tőle a nyilvános igehirdetés és szentség kiszolgáltatás jogát, és felterjeszti ügyét Rómába a Hittani Kongregációhoz, amely 1987 nyarán a Szentatyára hivatkozva az ítéletet helybenhagyja. A rendszer, a magyar katolikus püspöki kar és a pápát is említő római Kongregáció közös nevezőre került – tizenegy esztendő kemény munkájával. Újabb tíz esztendő telik el, amíg a Kongregáció korábbi és tíz év múlva is hivatalban levő vezetője, Ratzinger bíboros prefektus 1997-ben megsemmisíti a rendszer, a magyar püspöki konferencia és a Vatikán közös döntését, és Bulányinak újra engedélyezik a nyilvános igehirdetést és szentség kiszolgáltatást.

Ha Tong-Ke-Cse János a pápa, ha nincs a Vatikánnak keleti politikája, ez az 1976-tól máig tartó negyedszázad más képet mutatott volna. De mások voltak a pápák, volt keleti politika, és a Bokor a magyar katolikus egyház fekélyes sebe mind a mai napig.

Az elmúlt 25 esztendőben, mind a mai napig úgy kell Jézus örökségét képviselnie a Bokornak, hogy az eretnekség, az egyházellenesség árnyéka vetődik rá munkánkra. Mi lett volna a Bokor története, ha Tong-Ke-Cse János a pápa, ma már nem érdekes. Egyetlen dolog az érdekes: képesek vagyunk-e Jézus örökségét hamisítatlanul képviselni. Elutasítani az uralkodást, a többet birtokolni akarást és az erőalkalmazást. Ha szavainkkal és tetteinkkel maradéktalanul fel tudunk zárkozni ehhez a jézusi örökséghez, akkor nem sokat számít történelmünknek ez a Kaifás-Pilátus megcsúfolta negyedszázada. Talán azért kellett, hogy így történjenek a dolgok, hogy megmeneküljünk a 1989-ben ránk virradó új világ csábításától, hogy áldozatul ne essünk a tőkés társaságok világuralma szirén-hangjának. Ha megmenekültünk, ha világosan látjuk, hogy akkor van jövőnk, ha képesek vagyunk megtenni, amit idáig még nem tudtunk megtenni, akkor áldhatjuk Istenünket, hogy megengedte ezt a kálváriát. Ha magunkévá tudjuk tenni az osztozás történelmi órájának parancsát, akkor nem sokallom az árat, melyet fizetnünk kellett a ma tisztán látásáért. Lehet, hogyha nem rakja ránk a történelem ezt a megpróbáltatást, ha nem eretnek-gyanúsként éljük meg a politikai változást, elsodródunk az evangéliumi célkitűzéstől, amit csak így, a megalázottság állapotában láthattunk meg tisztán és világosan. Ha így van, akkor áldassék Isten szent neve azért is, ami e negyedszázadban történt velünk.